

М.М.Дарманського: розвиток системи освіти України в умовах інтеграційних процесів: здобутки і перспективи : матеріали всеукр. наук.-практ. конф. (Хмельницький, 14 квіт. 2015 р.). – Хмельницький : ХГПА, 2015. С. 29–32.

2.Телегин М. Ф. Теория и практика диалогического воспитания детей старшего дошкольного и младшего школьного возраста / М.Ф.Телегин. –М.: МГППУ, 2006. – 288 с.

УДК 378:373.3.091.12.011.3-051]:811.161.2'38

Янко Н.О.,

*кандидат педагогічних наук,
доцент;*

Паршукова М.В.,

*У курс факультету дошкільної,
початкової освіти та мистецтв,
Національний університет «Чернігівський колегіум»
імені Т.Г. Шевченка
(м. Чернігів, Україна)*

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО ОЗНАЙОМЛЕННЯ УЧНІВ З ЕЛЕМЕНТАМИ ДІЛОВОГО МОВЛЕННЯ

У Державному стандарті початкової освіти (2018) зазначається, що основною метою вивчення української мови в початковій школі є формування комунікативної та ключових компетентностей; розвиток особистості дитини засобами різних видів мовленнєвої діяльності, здатності спілкуватися рідною мовою для духовного, культурного й національного самовияву, послугуватися нею в особистому й суспільному житті, у міжкультурному діалозі; а також збагачення емоційно-чуттєвого досвіду школярів, розвиток їхніх мовленнєво-творчих здібностей [1, с. 5-6]. Цілком очевидно, що досягнення цієї

мети передусім залежить від ґрунтовної філологічної і методичної підготовки вчителя початкової школи, рівня його мовленнєвої культури.

Мета дослідження – проаналізувати результати діагностування стану готовності майбутніх учителів до ознайомлення учнів початкових класів з елементами ділового мовлення на уроках української мови.

Експериментальне дослідження проводилося на базі Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка. У педагогічному експерименті брали участь 64 студенти III курсу денної і заочної форм навчання факультету дошкільної, початкової освіти та мистецтв (спеціальність 013 Початкова освіта). Анкетування й бесіди зі студентами було використано як провідні методи дослідження.

Мета анкетування полягала у визначенні рівня знань студентів щодо основних підходів і принципів організації роботи з розвитку стилістично диференційованого мовлення учнів, змісту й методики роботи над текстами офіційно-ділового стилю на уроках української мови в початковій школі. Анкета складалася з 9 запитань відкритого і закритого типів. Крім того, зі студентами проводилися бесіди, основною метою яких було уточнення, доповнення відповідей на запитання анкети. Проаналізуємо детальніше здобуті результати експериментального дослідження.

На перше запитання анкети «Як Ви розумієте поняття «комунікативна компетентність»?» 47% опитаних студентів дали ґрунтовну відповідь, правильно визначивши поняття; 44% – дали неповну відповідь, оскільки під «комунікативною компетентністю» розуміють «систему вмінь і навичок використання знань із мови й мовлення в процесі спілкування», «суму знань про літературну мову, її норми і правила, засоби різних рівнів та вміння застосовувати ці знання в процесі комунікації», не беручи до уваги такі важливі компоненти компетентності, як «уміння вести міжособистісний і соціальний діалог, взаємодіяти», «послугуватися етикетними засобами мови, невербальними засобами спілкування для досягнення комунікативної мети»,

«застосовувати різні тактики спілкування для реалізації вибраної стратегії». Решта студентів (9%) не змогли дати визначення поняття. Отже, такі дані свідчать, що майже половина майбутніх учителів недостатньо чітко орієнтується в сутності поняття «комунікативна компетентність».

Аналіз відповідей студентів на друге запитання «Реалізація якого підходу в освітньому процесі на уроках української мови, на Вашу думку, сприятиме оволодінню рідною мовою учнями початкової школи, формуванню в них комунікативної компетентності?» засвідчив, що більшість із них усвідомлюють важливість реалізації комунікативно-діяльнісного підходу в початковому курсі мовної освіти (87%). Третина опитаних (31%) змогла обґрунтувати свою думку, навести конкретні приклади. Решта студентів (13%) не відповіли на це запитання.

Третє запитання анкети дало змогу нам з'ясувати, як майбутні фахівці початкової школи засвоїли поняття «розвиток стилістично диференційованого мовлення учнів». Результати аналізу відповідей такі: 44% студентів змогли дати ґрунтовну відповідь, 47% – засвоїли поняття поверхово, 9% майбутніх учителів взагалі не розуміють сутності цього поняття.

Відповідаючи на наступні запитання анкети «Який підхід, на Вашу думку, є провідним для організації ефективної роботи з ознайомлення учнів початкової школи з елементами ділового мовлення? У чому його сутність? Які принципи навчання покладено в основу його реалізації?», 46% студентів вказали функціонально-стилістичний підхід, 30% – функціонально-комунікативний підхід, решта (24%) опитаних не змогли дати правильної відповіді. Водночас лише 18% майбутніх учителів змогли розкрити сутність та назвати основні принципи реалізації підходу в освітньому процесі; 46% – хоч і визначили сутність підходу, проте вказали загальні принципи навчання мови й мовлення школярів; 36% опитаних – взагалі не змогли назвати принципи, на яких ґрунтується цей підхід.

П'яте запитання анкети було закритого типу. Студентам необхідно було вибрати із запропонованих лише ті жанри ділового мовлення, роботу над якими передбачено чинними програмами з української мови. Результати виконання завдання засвідчили, що майбутні вчителі загалом опанували зміст програми з розвитку ділового мовлення учнів початкової школи. Так, 6% опитаних вказали всі жанри ділового мовлення; 19% – не зазначили один із жанрів або вказали зайвий; 30% – допустили дві помилки; 24% – правильно вказали половину жанрів; 21% студентів – менше ніж половину жанрів ділового мовлення.

Аналіз відповідей на шосте запитання «Яких результатів навчання мають досягти здобувачі початкової освіти в процесі роботи над текстами офіційно-ділового стилю (згідно з чинними програмами з української мови)?» дав змогу зробити висновок, що лише 6% студентів чітко орієнтуються в напрямках роботи з розвитку ділового мовлення учнів 2-4 класів. 53% опитаних схарактеризували більшість напрямів такої роботи, зазначили основні результати навчання, яких мають досягти учнів у процесі роботи над текстами офіційно-ділового стилю. Решта студентів (41%) частково або зовсім не відповіли на це запитання анкети.

На наступне запитання анкети щодо методів і прийомів, які вони застосували б для розвитку ділового мовлення учнів початкової школи, лише 43% студентів вказали доцільні методи і прийоми проведення такої роботи, 30% – назвали як ефективні, так і неефективні методи та прийоми (наприклад: диктант, написання переказів, виконання завдань на розвиток логічного мислення тощо). Решта (27%) опитаних зазначили методи і прийоми, що не відповідають меті й завданням роботи з розвитку ділового мовлення учнів початкової школи.

У восьмому запитанні студентам було запропоновано визначити послідовність застосування різних типів вправ у процесі роботи над текстами офіційно-ділового стилю. Правильно змогли виконати це завдання – 10% опитаних, припустилися однієї помилки – 6%, двох – 30%, трьох – 38%, чотирьох і більше помилок – 16% .

На дев'яте запитання анкети «Чи погоджуєтесь ви з таким твердженням: «Кінцевою метою роботи з ознайомлення учнів початкової школи з елементами ділового мовлення є формування в них текстотворчої компетентності, яка передбачає вміння створювати власні елементарні висловлювання з урахуванням мети і сфери вживання мовлення?»» усі опитані студенти дали стверджувальну відповідь. Із них – 57% майбутніх учителів аргументували свою думку.

Таким чином, результати педагогічного експерименту дають підстави стверджувати, що більшість майбутніх учителів початкової школи мають середній рівень готовності до ознайомлення учнів із елементами ділового мовлення.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо в теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці педагогічних умов формування готовності майбутніх учителів початкової школи до роботи над текстами ділового стилю на уроках української мови в початковій школі.

Використана література

1. Державний стандарт початкової освіти : постанова Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р. № 87. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/derzhavni-standarti> (дата звернення: 23.04.2020).
2. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом О. Я. Савченко. 1-2 клас. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2019/11/1-2-dodatki.pdf> (дата звернення: 23.04.2020).
3. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Р. Б. Шияна. 1-2 клас. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2019/11/1-2-dodatki.pdf> (дата звернення: 23.04.2020).
4. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом О. Я. Савченко. 3-4 клас. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage>

/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2019/11/3-4-dodatki.pdf

(дата звернення: 23.04.2020).

5. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Р. Б. Шияна. 3-4 клас. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2019/11/3-4-dodatki.pdf>

(дата звернення: 23.04.2020).

6. Янко Н. О. Формування стилістичних умінь учнів 3-4 класів у процесі роботи над текстами різних типів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : 13.00.02 / Інститут педагогіки НАПН України / Н.О.Янко. – К, 2011. – 20 с.

СЕКЦІЯ 2

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ

УДК 371.78

Березівська Т.С.,
*викладач-методист,
вищої кваліфікаційної категорії,
Комунальний вищий навчальний заклад
«Корсунь-Шевченківський
педагогічний коледж ім. Т.Г. Шевченка
Черкаської обласної ради»
(м. Корсунь-Шевченківський Україна)*

ЯКІСНЕ ЗРОСТАННЯ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК ЗАПОРУКА ПІДГОТОВКИ ВИСОКООСВІЧЕНОГО ФАХІВЦЯ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ

Умови реформування освітньої галузі викликали потребу вищої педагогічної школи кардинально змінити підготовку вчителя, врахувавши,